

МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

Кафедра психології

КВАЛІФІКАЦІЙНА (ДИПЛОМНА) РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти «Бакалавр»

на тему **«ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ САМОАКТУАЛІЗАЦІЇ ОСІБ
ЮНАЦЬКОГО ВІКУ З ІНТЕРНЕТ-ЗАЛЕЖНОЮ ПОВЕДІНКОЮ»**

Виконала:

здобувачка вищої освіти

групи ПС 19

спеціальності 053 Психологія

ОП Психологія. Психологічне

консультування

Литвиненко Олена Василівна

Керівник: д-р психол. наук, професор

Ковальова О.В.

Рецензент: директор КЗ «Василівська

загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №3»

Василівської міської ради

Запорізької області

Мостова Т.О.

Запоріжжя — 2023 року

Литвиненко Олена Василівна

«Психологічні особливості самоактуалізації осіб юнацького віку з інтернет-залежною поведінкою»

АНОТАЦІЯ

У кваліфікаційній роботі проаналізовано психологічні особливості самоактуалізації, визначено ключові ознаки та характеристики, притаманні процесу самоактуалізації. Описано явище інтернет-залежності, рівні та ознаки, притаманні інтернет-залежним особам.

Встановлено, що незалежно від рівня самоактуалізації особистості досліджувані мають середній або високий рівень інтернет-залежної поведінки. У зв'язку з цим досліджувані, навіть з високим рівнем самоактуалізації, мають такі прояви інтернет-залежної поведінки: компульсивні симптоми, симптоми відміни, толерантності, проблем керування часом, невідповідальності за власне здоров'я та проблеми зі встановленням сімейних стосунків.

Ключові слова: психологічні особливості самоактуалізації, самоактуалізація, інтернет-залежність, синдром FoMO, фабінг.

Lytvynenko Olena Vasylivna

«Psychological features of self-actualization of adolescents with Internet-dependent behavior»

SUMMARY

In the master's thesis analyzes the psychological features of self-actualization, identifies key features and characteristics in the process of self-actualization. The phenomenon of Internet addiction, levels and signs in Internet addicts are described.

It is established that regardless of the level of self-actualization of the individual, the subjects have a medium or high level of Internet-dependent behavior. Therefore, even with a high level of self-actualization, the subjects have the following manifestations of Internet-dependent behavior: compulsive symptoms, withdrawal symptoms, tolerance, time management problems, irresponsibility for their own health and problems with family relationships.

Key words: psychological features of self-actualization, self-actualization, Internet addiction, FoMO syndrome, faking.

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи на тему
«ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ САМОАКТУАЛІЗАЦІЇ ОСІБ
ЮНАЦЬКОГО ВІКУ З ІНТЕРНЕТ-ЗАЛЕЖНОЮ ПОВЕДІНКОЮ»

здобувачки вищої освіти спеціальності 053 Психологія

Литвиненко Олени Василівни

Науковий керівник: доктор психологічних наук, професор кафедри психології **Ковальова О.В.**

Взаємозв'язок людини з інформаційними платформами, мережами, технічними засобами, мобільним зв'язком активно проникає в усі без виключення сфери життя. Одночасно розширює здібності особистості, дає їй нові можливості розвитку, черпання ресурсу і створює додаткові бар'єри і небезпеки.

Події світового масштабу, які торкнулися кожного з нас, створили умови, за яких мережеві платформи стали для нас буденністю. Професійні навчальні та соціальні комунікації конвертувались з реального життя у віртуальне, не залишаючи шансу на повернення колишнього існування. Варто зазначити, що такі умови підходять не для всіх професій та галузей, оскільки багато висококваліфікованих кадрів мають недостатньо компетентності для використання інформаційних технологій як основного засобу зв'язку. Попит на інформаційні технології зріс ще до початку пандемії, проте саме карантинні обмеження показали важливість та користь різноманітних інтернет-інструментів. Саме умови ізоляції дали зрозуміти необхідність вивчення та дослідження віртуального простору задля підтримки звичних умов професійного та соціального життя.

Враховуючи підвищення інформатизації життя суспільства, важливим також стає дослідження його впливу на психологічну складову людини, зокрема, на самоактуалізацію особистості. Інформаційний простір ініціює нові форми прояву у самоорганізації людини, створює нові сфери самовираження

особистості, доповнює її буття. Але в той же час у процесі використання інформаційних технологій можливе виникнення комп'ютерної залежності. На сьогодні одним з найпоширеніших її видів є інтернет-залежність.

У групі ризику знаходяться особи юнацького віку, оскільки юнаки та дівчата становлять найбільшу за чисельністю спільноту користувачів мережі Інтернет. Сьогоднішні юнаки об'єднують у собі декілька поколінь одразу (покоління Y та покоління Z), тому віртуальний простір для кожного з них носить відмінну інформаційну цінність та загрозу.

Варто все ж звернути увагу на сенситивність юнаків, вплив оточення, адже саме в цей вік відбувається становлення особистості як суб'єкта, а самоактуалізація допомагає вирішити основні проблеми та обрати підходящі стратегії для здійснення та формування життєвих планів.

Психологічним дослідженням віртуального простору та особливостей взаємодії в ньому займалися багато дослідників. Дослідженням самоактуалізації особистості займалися представники різних психологічних шкіл, зокрема психоаналіз, неофрейдизм, гуманістична та екзистенційно-гуманістична концепції. Проте найбільш знаковими тут вбачаються роботи гуманістів, адже саме вони говорили про самоактуалізацію як одне з найвищих прагнень в ієрархії людських потреб (К. Гольдештейн, А. Маслоу, К. Роджерс, В. Франкл та інші).

Особливості протікання процесів самоактуалізації у інтернет-залежних юнаків на сьогодні залишаються мало дослідженими в психологічному просторі. Актуальний стан наукової розробки та соціальної значущості зумовили вибір теми кваліфікаційної роботи: «Психологічні особливості самоактуалізації осіб юнацького віку з інтернет-залежною поведінкою».

Об'єкт дослідження: самоактуалізація осіб в юнацькому віці.

Предмет дослідження: психологічні особливості самоактуалізації осіб юнацького віку.

Мета дослідження: теоретичне обґрунтування та емпіричне дослідження психологічних особливостей самоактуалізації осіб юнацького віку з інтернет-залежною поведінкою.

Для реалізації зазначеної мети вважаємо необхідним вирішення наступних завдань:

1. Розкрити поняття самоактуалізації та її особливостей в юнацькому віці;
2. Проаналізувати психологічні особливості самоактуалізації осіб юнацького віку з інтернет-залежною поведінкою;
3. Висвітлити поняття інтернет-залежності та його складових;
4. Розробити програму емпіричного дослідження впливу психологічних особливостей самоактуалізації осіб юнацького віку з інтернет-залежною поведінкою;
5. Провести емпіричне дослідження психологічних особливостей самоактуалізації осіб юнацького віку з інтернет-залежною поведінкою, проаналізувати отримані результати, сформулювати загальні висновки.

Гіпотеза дослідження припускає, що існує зв'язок між психологічними особливостями самоактуалізації та інтернет-залежною поведінкою.

Методи дослідження. З метою перевірки висунутої гіпотези дослідження і вирішення поставлених завдань нами було використано загальнонаукові теоретичні методи (аналіз психологічної літератури за темою дослідження, системно-структурний метод, порівняльний метод, узагальнення теоретичних та емпіричних даних); емпіричні (спостереження, анкетування, стандартизовані опитувальники); статистичні (метод описової та математичної статистики). У якості психодіагностичного інструментарію нами було використано: опитувальник «Рівень суб'єктивного контролю» (РСК), модифікація самоактуалізаційного тесту (САТ), опитувальник діагностики самоактуалізації особистості САМОАЛ та тест «Шкала інтернет-залежності С. Чена» в адаптації В. Малигіна, К. Феклісова.

Експериментальна база дослідження. Дослідження проводилося на базі Лабораторії психології здоров'я кафедри психології Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького. Вибірку дослідження склали здобувачі вищої освіти спеціальності 053 Психологія

першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів освіти. Загальна кількість досліджуваних - 32 здобувача вищої освіти віком від 18 до 22 років.

Теоретична значущість роботи полягає в тому, що висвітлено поняття самоактуалізації, досліджено та описано чинники психологічних особливостей самоактуалізації, а також окреслено зв'язок цих чинників з інтернет-залежною поведінкою.

Практична значущість роботи полягає у тому, що отримані результати емпіричного дослідження можуть бути використані у роботі практичних психологів, соціальних працівників, викладачів з метою з'ясування психологічних особливостей самоактуалізації осіб з інтернет-залежною поведінкою, а також при розробці тренінгових та психопрофілактичних програм, спрямованих на корекцію інтернет-залежної поведінки у юнацькому середовищі.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, 4 додатків. Загальний обсяг роботи 106 сторінок, робота містить 9 рисунків, 4 таблиці.

Дослідження здійснювалось впродовж 2022-2023 років.

У даному дослідженні здійснено теоретико-емпіричне узагальнення результатів дослідження впливу психологічних особливостей самоактуалізації осіб юнацького віку на інтернет-залежну поведінку, що дає підстави зробити **такі висновки.**

1. Самоактуалізація – це ідеальна діяльність особистості стосовно конструювання власної «Я концепції», когнітивний аспект ментальної активності людини. Проблема самоактуалізації розроблена в руслі загальних концепцій різних психологічних шкіл, зокрема гуманістичних тенденцій, які визначають оптимістичний погляд на:

- 1) природу людини;
- 2) її можливість розвиватися відповідно до особистісних уявлень про себе і про світ;
- 3) здатність людини реалізувати свій духовний, моральний потенціал;
- 4) протистояти негативним впливам соціального середовища.

Самоактуалізація описує ціннісно-сміслове самоздійснення особи, самореалізацію її духовного потенціалу, прагнення людини до найбільш повного розкриття та реалізації свого особистісного потенціалу.

Результати теоретичного аналізу засвідчують співзвучність становлення самоактуалізації особистості в юнацькому віці з виникненням і активним розвитком основних психологічних новоутворень цього етапу онтогенезу людини, а саме: соціальне і професійне самовизначення; формування у юнаків стійких і усвідомлених переконань (цінностей); оволодіння нормами поведінки, принципами, ідеалами (контактність); вироблення умінь спостерігати і осмислювати явища навколишнього життя, розуміти себе (сензитивність до себе та самоприйняття). Самовизначення юнаків обумовлюється не стільки системою освоєних знань, скільки готовністю до прийняття рішень, самостійних і відповідальних дій в нових ситуаціях (гнучкість поведінки).

Юнацький вік є сензитивним до впливів середовища, зокрема віртуального, адже саме в цей період відбувається активне формування особистості як суб'єкта власної життєдіяльності. Результати теоретичного аналізу дозволили констатувати, що інтернет-залежна поведінка – це поведінкова адикція, при якій людина стає залежною від використання Інтернету чи інших онлайн-пристроїв, як дезадаптивного способу подолання життєвих стресів. Віртуальний простір (Інтернет-простір) – це «середовище проживання», в якому ініціюються нові форми прояву самоорганізації людини, створюються нові сфери самовираження і самоактуалізації особистості юнацького віку, у зв'язку з чим було виділено напрямки для дослідження віртуальної активності юнаків, яка проявляється у вираженні: компульсивних симптомів, симптомів відміни, толерантності, проблем керування часом, невідповідальність за власне здоров'я та проблеми зі встановленням сімейних стосунків.

На основі аналізу було сформовано і обґрунтовано модель впливу інтернет-залежності на самоактуалізацію осіб юнацького віку.

Результати емпіричного дослідження показали, що існує статистично достовірний зворотній зв'язок між самоактуалізацією особистості юнацького віку та інтернет-залежністю.

Розроблена програма психологічного супроводу самоактуалізації осіб юнацького віку спрямована на зміну поведінки у осіб, які проводять надмірний час у Інтернеті, парадигми використання віртуального простору, формування компетенції його розуміння та використання не як середовища життя, а як засобу, необхідного для досягнення реальних цілей, самоактуалізації в реальному житті. Запропонована для подальшої роботи програма супроводу інтернет-залежних юнаків реалізує принципи набуття ефективної та продуктивної реальної комунікації, що передбачає поєднання тренінгово-групових, індивідуально-консультативних та просвітницько-самостійних форм роботи її учасників.

Отримані дані не вичерпують усіх аспектів досліджуваної проблеми. Перспективними вважаються більш пролонгований моніторинг ситуації соціального розвитку її учасників після проходження програми, а також дослідження самоактуалізації представників інших вікових груп Інтернет-користувачів.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ САМОАКТУАЛІЗАЦІЇ ОСІБ ЮНАЦЬКОГО ВІКУ З ІНТЕРНЕТ-ЗАЛЕЖНОЮ ПОВЕДІНКОЮ.....	7
1.1 Психологічні особливості самоактуалізації осіб юнацького віку.....	7
1.2 Поняття інтернет-залежності, його характеристика та особливості інтернет-залежної поведінки.....	17
1.3 Вплив психологічних особливостей самоактуалізації осіб юнацького віку на рівень інтернет-залежної поведінки.....	26
РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ САМОАКТУАЛІЗАЦІЇ ОСІБ ЮНАЦЬКОГО ВІКУ НА ІНТЕРНЕТ-ЗАЛЕЖНУ ПОВЕДІНКУ.....	33
2.1 Характеристика етапів та вибірки дослідження.....	33
2.2 Характеристика методів та методик дослідження.....	34
2.3 Характеристика тренінгової програми зі зменшення часу перебування у віртуальному просторі (зменшення рівня інтернет-залежності).....	36
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ САМОАКТУАЛІЗАЦІЇ ОСІБ ЮНАЦЬКОГО ВІКУ НА ІНТЕРНЕТ-ЗАЛЕЖНУ ПОВЕДІНКУ.....	42
3.1 Результати дослідження психологічних особливостей самоактуалізації осіб юнацького віку.....	42
3.2 Результати дослідження рівня інтернет-залежної поведінки у осіб юнацького віку.....	53
3.3 Аналіз впливу психологічних особливостей самоактуалізації осіб юнацького віку на рівень інтернет-залежної поведінки	56
ВИСНОВКИ.....	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	66
ДОДАТКИ.....	73

Ім'я користувача:
Анастасія Варениченко

ID перевірки:
1015963854

Дата перевірки:
08.03.2023 20:03:47 EET

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

Дата звіту:
08.03.2023 20:06:17 EET

ID користувача:
100012861

Назва документа: литвиненко

Кількість сторінок: 75 Кількість слів: 16436 Кількість символів: 126186 Розмір файлу: 125.98 KB ID файлу: 1015642143

14.7% Схожість

Найбільша схожість: 10.8% з Інтернет-джерелом (<https://epdf.pub/-24104ce889c954263afc8cfd226dd4e74386.html>)

9.6% Джерела з Інтернету 928

.....Сторінка 73.....

1.2% Джерела з Бібліотеки 28

.....Сторінка 82.....

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0% Вилучень

Немає вилучених джерел

Модифікації

Виявлено модифікації тексту. Детальна інформація доступна в онлайн-звіті.

Замінені символи 31